

Miniatury
F O R T E P I A N O W E

31. DAQUIN kukułka

Okladkę projektował Adam Młodzianowski * Redaktor: Ligia Pilecka

Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków, al. Krasińskiego 11 a. Printed in Poland.
Wyd. IV, 5 080 egz., 1,3 ark. wyd., 1 ark. druk. Papier offs. III kl. 90 g, A 4 1/8. Pod-
pisano do druku 6 X 1982 r. Druk ukończono XII 1982 r. Prac. Poligraf. PWM.
Kraków, al. Krasińskiego 11 a. Zam. nr 139/82. Cena 20 zł

ISBN 83-224-2022-6

KUKUŁKA

Opracował
Jan Hoffman

LOUIS CLAUDE DAQUIN

Vivace

(p leggiero)

pp

(meno p)

* 5 3 231 2 3 1

2 1 2 1 3 2 2 1 1 2 3 13 4 3232

1 3 231 2 3 1 2 1

2 1 2 1 1 2 3 2 1 2 3 5 3 231 2 3 2 1 3

2 1 2 1 1 2 3 2 1 2 3 5 3 231 2 3 2 1 3

* 5 3 231 2

First system of musical notation. Treble clef, key of D major. The right hand features a series of eighth-note patterns with fingerings 1, 4, 2, and 4. Above the first two measures are trills marked with wavy lines and fingerings 231 and 3232. The left hand plays a steady eighth-note accompaniment. A crescendo marking *(cresc.)* is placed above the third measure. The system concludes with a small inset showing a trill with fingerings 1 3 2 3 and a final note with fingering 1.

Second system of musical notation. The right hand continues with eighth-note patterns and includes a trill with fingerings 1 2 1 2. The left hand maintains its eighth-note accompaniment, with some measures featuring triplets. The system ends with a descending eighth-note scale in the left hand.

Third system of musical notation. The right hand features a series of eighth-note patterns, with a measure marked *(p)* (piano). The left hand continues with eighth-note accompaniment, including a triplet in the first measure. The system concludes with a descending eighth-note scale in the left hand.

Fourth system of musical notation. The right hand features a series of eighth-note patterns with fingerings 2 1, 2 1, 2 1, 2 1, and 3 1 3. The left hand continues with eighth-note accompaniment. The system concludes with a descending eighth-note scale in the left hand.

Fifth system of musical notation. The right hand features a series of eighth-note patterns with fingerings 1, 3, 2, 3, 2, 1, and 2 1. The left hand continues with eighth-note accompaniment, including a triplet in the first measure. The system concludes with a descending eighth-note scale in the left hand.

* Szeregi wydań (m.in. Duranda) podaje w tym miejscu „e”

** Brunold (Edition Senart) podaje następującą figurację w basie:

First system of musical notation. Treble clef, key signature of one sharp (F#). The system contains five measures. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. A trill is marked with a wavy line and '231' above it. A fermata is placed over the final measure. The bass clef part has a '4' below the first measure and a '3' below the fifth measure.

Second system of musical notation. Treble clef, key signature of one sharp (F#). The system contains five measures. The first measure is marked with a piano dynamic *(p)*. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. A trill is marked with a wavy line and '231' above it. The bass clef part has a '2' below the first measure and a '4' below the fourth measure.

Third system of musical notation. Treble clef, key signature of one sharp (F#). The system contains five measures. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. A trill is marked with a wavy line and '313' above it. A fermata is placed over the final measure. The bass clef part has a '2' below the fifth measure.

Fourth system of musical notation. Treble clef, key signature of one sharp (F#). The system contains five measures. The first measure is marked with a pianissimo dynamic *(pp)*. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. A trill is marked with a wavy line and '231' above it. The bass clef part has a '4' below the fourth measure and a '1' below the fifth measure.

Fifth system of musical notation. Treble clef, key signature of one sharp (F#). The system contains five measures. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. A trill is marked with a wavy line and '3' above it. The system concludes with a fermata. The bass clef part has a '3' below the fifth measure. The final measure is marked with a piano dynamic *(pp)* and the instruction *(poco sostenuto)*.

MINIATURY FORTEPIANOWE

DAQUIN

Słabe wiadomości biograficzne o Louis-Claude Daquinie, jakimi dysponujemy, dotyczą w przeważającej mierze jego artystycznych sukcesów, a nie orientują nas niemal zupełnie w osobistym życiu tego popularnego za czasów Ludwika XIV i XV organisty, klawesynisty i kompozytora. Karierę swą rozpoczął Daquin jako jedno z wywołujących zawsze podziw „cudownych dzieci”. Przedstawiony na dworze królewskim sześciolatek wirtuoz wzbudził zachwyt Ludwika XIV. Postępy, jakie czynił zaszczycały w grze na organach, są istotnie zadziwiające; już w dwunastym roku życia objął odpowiedzialne stanowisko organisty przy orkiestrze jednego z paryskich kościołów. Odtąd wspina się coraz wyżej, piastując urzędy organisty przy najbardziej znanych orkiestrach kościelnych Paryża, przy czym współzawodniczył z powodzeniem m. i. z J.-Ph. Rameau. Stanowisko organisty w klasztorze Cordeliers oraz posadę w Chapelle Royale zajmuje Daquin aż do śmierci. Podstawą znakomitej, odznaczającej się mistrzowską precyzją gry – wysoko cenionej przez współczesnych mu – otrzymał Daquin od świetnego organisty oraz kompozytora L. Marchanda, dla którego sympatię i uznanie zachował też do końca życia. Marchand nie był prawdopodobnie pierwszym i jedynym jego nauczycielem, niewątpliwie jednak miał najistotniejszy wpływ na ukształtowanie się techniki gry Daquina. Studia kompozytorskie odbył Daquin pod kierunkiem N. Berniera, kompozytora, a w latach 1704–26 kierownika znanej paryskiej S-te Chapelle. Biografowie nie wspominają, aby Daquin kiedykolwiek wyjeżdżał z Paryża, tu urodził się w roku 1694 i zmarł w 1772. Jedyny jego syn, Philippe, nie odziedziczył jego zdolności muzycznych; znany jest jako

autor dwóch źródłowo cennych pozycji o sztuce, literaturze, nauce i sławnych ludziach czasów Ludwika XV.

Do historii przeszedł Daquin jako autor żywej do dziś muzyki klawesynowej, nie tracącej nic ze swych muzycznych wartości przy wykonywaniu jej na fortepianie. Twórczyn jego dorobek oprócz dwóch zbiorów kompozycji klawesynowych: *Pièces de clavecin* (1735) oraz *Noëls pour l'orgue ou le clavecin* – obejmuje kantatę *La Rose*, motety, utwory organowe, tria.

O ile w formie swych utworów jest Daquin typowym przedstawicielem szkoły francuskiej, to pełna efektów, o wirtuozowskim zacięciu technika, operująca szybkimi pasażami, przeplatany postępowami w oktawach, oraz częste zmiany rejstrów oktawowych zbliżają go do włoskiego mistrza klawesynu – Domenico Scarlatti. Stylistycznie przynależy Daquin do szkoły francuskich klawesynistów, gdzie zajmuje miejsce obok F. Couperina, L. Marchanda, F. Dandrieu oraz J.-Ph. Rameau. Szkoła ta obejmuje swą twórczą działalnością drugą połowę XVII i pierwszą XVIII wieku; uniezależniła się ona od wpływów instrumentalnej muzyki włoskiej, przeżywającej wówczas okres uzmożonego rozwoju, a co więcej – doprowadziwszy francuską muzykę klawesynową do bujnego rozkwitu, promieniowała na inne ośrodki europejskie. Znaczącymi cechami stylu francuskich klawesynistów są prostota i przejrzystość konstrukcji, zdecydowana dążność do homologicznego sposobu myślenia (widoczna zwłaszcza u J.-Ph. Rameau), świeżość melodycznej i rytmicznej inwencji oraz – bardzo znamienne dla muzyki francuskiej – programowość i ilustracyjność. Szczególnie kulturowanymi wśród klawesynistów formami były miniatura klawesynowa oraz przejęta z muzyki lutniowej suita, w postaci nadanej jej przez Couperina (który usunął ze suit, zwanej przezeń *Ordre*, pierwiastek wyłącznie taneczny, wplatając między jej zasadnicze części intermezza w formie arii, ronda itp.). W miniaturze klawesynowej silnie dochodzą do głosu elementy ilustracyjne, podkreślone charakterystycznymi tytułami, jak: *Kura*, *Wichry*, *Sielanki*, *Tamburyn* itp.

KUKUŁKA

Słynna ta miniatura ukazała się w zbiorze utworów klawesynowych Daquina z roku 1735. Kompozytor wybrał moment ilustracyjny łatwy do zrealizowania prostymi środkami muzycznymi dzięki „muzycznym” właściwościom nawoły-

wania kukułki. Małotercyjny motyw „kukułkowy” pojawia się w utworze na tle sfigurowanego, utrzymanego w drobnych wartościach głosu akompaniującego, a miejscami przewija się także i poprzez melodykę figuracji. Początkowo motyw ilustracyjny znajduje się w głosie dolnym, w dalszym przebiegu utworu podlega przemieszczaniu, a ponadto stylizacji interwałowej, spowodowanej względami harmonicznymi.

Naśladowanie ptasich odgłosów należało od wieków do ulubionych efektów muzyki posługującej się momentami ilustracyjnymi; powodując bowiem odpowiednio skojarzenia było jednym ze sposobów wprowadzenia słuchacza bezpośrednio w atmosferę sugerowaną przez kompozytora. Na czoło motywów naśladowczych wysunął się powszechnie znany, a tym samym łatwy do rozpoznania motyw nawoływania kukułki; spotyka się go często w literaturze muzycznej, od staroangielskiego kanonu *Sing Cuckoo* począwszy, poprzez *Symfonię pastorałną* Beethovena, aż do czasów najnowszych.

Podobnie jak większość miniatur Couperina czy Rameau, *Kukułka* (*Le Coucou*) Daquina ujęta jest w formę ronda. Forma ta wywodzi się z trzyczęściowej piosenki typu A-B-A. Rozwinięcie jej szło w kierunku rozbudowy tego schematu przez wplatanie weń bardziej lub mniej kontrastujących epizodów. W ten sposób powstawały rozbudowane ronda typu A-B-A-C-A-A-B-A-C-A-D-A itp. Stale powracająca część tematyczna nazywana została ritornellem lub refrenem, w odróżnieniu od części pobocznych, zwanych kupletami względnie epizodami. Rondo występuje często w suitach francuskich klawesynistów jako intermezzo między głównymi częściami cyklu, zachowując często swój pierwotnie taneczny charakter; tego rodzaju ronda określane bywały jako *Ménuet en rondeau*, *Cavotie en rondeau* itp. Stosowane jako intermezzo, nabiera ronda – podobnie jak inne formy występujące w tej roli – cech ilustracyjnych, stając się utworem programowym. Ten rodzaj ronda bliski jest wykształconej przez klawesynistów francuskich ilustracyjno-programowej miniaturze klawesynowej, której klasyczny przykład stanowi *Kukułka* Daquina.